

THẦN-CHUNG

XUẤT BẢN MỠI BUỔI SÁNG
Chủ-nhiệm: **DIỆP-VĂN-KY**

Tòa báo: **Góc đường Philippin và Espagne**
SỐ QUÂN MỠI: 324

Chủ-bút: **NGUYỄN-VĂN-BA**

Paul Louis Courier tiên sanh, là một nhà viết báo trứ danh nước Pháp hay nói rằng: Tô bày chọn lý không những là một cái quyền mà cùng là một cái phận sự nhứt của nhà viết báo vậy.

HẾT TẾT RỒI

« Chơi xuân kéo hết xuân đi »
Ấy là câu của người xưa, vì thường tiếc xuân, nên nhắc nhở nhau chơi xuân, chờ để xuân qua rồi xuân không trở lại.

Sanh nhâm đời mà cái văn minh vật-chất chưa đến nên lòng đạo đức, sanh nhâm đời mà loài người chưa chém giết nhau vì miếng dinh chung, sanh nhâm đời mà đã xảy ra những chuyện như chuyện Sao-phù Hứa-do, đã được nghe những câu như « chợ không ra giá bán », « đường chẳng lượm của rơi », thời ta có lạ chi cho cái chuyện thấp được chơi xuân và cái câu: « xuân sao xuân bất tái lai? »

Đời nay là đời kinh tế. Không thì sống, đời thì chết. Loài người vì cạnh tranh nhau trong đường vật-chất mà quên cái nghĩa của đời. Mỗi lần xuân qua, mỗi lần thêm giá - cốp, càng thấy xuân càng thêm sự hãi cho nào dám nghĩ đến sự chơi xuân.

Từ khi này ra cái thuyết malthusienne (théorie malthusienne) đến giờ, thiên hạ lại càng tranh đua nhau trong sự sống. Ông Malthus ông cái nghĩa làm chỉ rằng số con người càng ngày càng đông theo con toán nhơn (Progression géométrique: 2x2x2x2) còn số sản vật lại lớn theo con toán cộng (progression arithmétique: 2+2+2+2). Lời ông có quá vậy nhưng ta chưa rõ, nhưng vì cái thuyết của ông mà từ thập-bát thế-kỷ đến nay, quí châu này là đám tiệt chủng, mà người đến sau không có chỗ.

Năm rồi đây bản thống-kế ghi rằng: « đến hôm nay ta có thể chia nhơn loại ra hai phần: phần ít là năm trăm triệu người (500.000.000) cầm quyền áp chế phần đông là một ngàn năm trăm triệu (1.500.000.000) không ai biết cái xuân là gì mà hôm nay xuân qua, mình lại càng đau đớn và thêm hỏi rằng cái số một ngàn năm trăm triệu kia hôm nay đời ra bao lớn? »

Tỉ mình được sanh vào cái số ít người cầm quyền mình cũng chẳng nỗ lực thay. Hướng chỉ mình lại ở trong cái số lớn yếu hèn, sẵn sàng mà dành vì vui tiêu xuân và không biết bám gan tìm ruột.

Người xưa, gặp lúc hòa-bình, mỗi lần vui xuân lại than câu

« Xuân sao xuân bất tái lai »

Ta nay ở đời điên đảo, mỗi lần gặp xuân, ta phải hỏi rằng: mấy xuân kia ta đã hư hèn vậy chờ xuân này ta có hơn gì xuân trước? Ngẫm lại: nước bốn ngàn năm, lịch sử cũng lắm lúc về vang. Dân hai mươi lăm triệu, anh hùng thường vẫn có. Xuân qua rồi lại mà ta vẫn là con đê kêu ầu. Ôi! Tiếng đê kêu ầu, bất quá là biểu hiệu cái tàn lụi yếu hèn chờ nào có đáp bồi gì cho quê cha đất tổ.

Thời ta bây giờ cái lãnh đả cầm đầu sấu kia động thực hành cho đê.

Si, nông, công, thương, ai cũng là phần tử của quốc-gia. Chuyện làm, khó để với khác nhau, nhưng đối với nước nhà, phận ai cũng như vậy.

Tết đã qua rồi, anh em chị em đã ăn uống vui chơi trong ba bữa rồi. Bây giờ phải chung nhau mà làm việc. Bực sĩ-phu lo đắp bồi đức vọng trong dân gian. Hàng nông công thương lo chuẩn bưng nên kinh tế.

Còn nhà ngôn luận? Nhà ngôn luận bất quá là một bọn « cách mạng bằng văn chương » như lời ông Varenne nói lúc nọ.

Nhưng nếu các nhà « cách mạng bằng văn chương » biết cầm ngọn bút cho khéo thì cũng không đến đời vô ích với quê hương. Mà thôi! Dở hay gì để cho quốc dân nghĩ luận. Mình nói chuyện mình làm chi? « Cái tôi là cái kẻ 6 (Le moi est haïssable) ».

Một ngọn bút quên ba túi lưới

Có đầu ki si với anh hùng.
Quả thật vậy, nhưng trước khi khai « ngọn bút quên », các nhà ngôn luận cũng nên nhớ đến chuyện con chim đò quyền kia. Người ta nói mỗi khi nó hát hay, nó hát tới một tiếng, cho tới máu sấu tuôn theo giọng thối.

Trước khi khai « ngọn bút quên » nhà ngôn luận cũng nên nhớ lời Paul Louis Courier lên sanh, là một nhà viết báo trứ danh nước Pháp. Lúc sanh tiền ngài hay nói rằng: « Nhà ngôn luận phải dám mạo hiểm, phải dám lướt oai sấm sét bủa rủa mà tỏ bày chọn lý. Tô bày chọn lý không những là một cái quyền mà cũng là một cái phận sự nhứt của họ vậy. »

Nguyễn-văn-Bá

Câu chuyện hàng ngày

Khai bút năm mới

Thuở trước, vào buổi Hân-Học đương hưng thịnh, hề đến đầu năm, người ta lấy ngọn bút mới, thắm vào nghiên mực đen rồi viết lên giấy đỏ mấy chữ « tân-chánh khai bút, chừ sự giãi cát » hoặc một bài thơ gì đó, gọi là khai bút năm mới.

Ấy là nói chuyện về thời kỳ bút lông kia, chờ từ khi bước qua thời-kỳ bút sắt đến giờ thì cái tục khai bút năm mới đó hầu như không còn nữa.

Song lẽ, những người hàng ngày làm bạn với ngòi bút như Tân-Việt đây, thường năm gặp Tết Nguyên-đán, tuy phải theo tập-quan « cũ » xã-hội mà nghĩ viết trong ít ngày, nhưng nhiều lắm là đến khai-hạ, rồi thì đầu không muốn dùng bút khai-bút.

Ấy là vì độc-giả của mình, mà nói một cách thiết-tình hơn, là vì sự sanh-hoạt của mình mà khai-bút.

Này đương lúc tiếng pháo vừa thưa, hơi trầm mới lạt, Tân-Việt đỡ miệng có với một tuổi mới, trịnh trọng đỡ lại ngọn bút mà viết câu chuyện mở hàng, thì trong bụng sao được không có ít nhứt tình cảm với bút?...

Vậy trước câu chuyện gì hết thấy, xin có mấy lời nói chuyện với bút.

Bút ơi! Bút ơi! Nghĩ như người, ở vào những sự tự-do-độc-lập, thế-lực có thể đập xuống nâng lên bao nhiêu ta nói-đề, phải đi lập lại baonhiêu ngôi-đế-sương; và ông, ông là người ở nước tự-do!

Như-gi mà không! Tản-vấn tin ở người làm; ta tin rằng người là một vật mà quyết không ai có thể lấy sức gì mà đè-nén được; càng đè-nén bao nhiêu lại càng như luyến thêm sức mạnh cho người vậy. Người có gắng lên! Năm còn rộng, tháng còn dài, còn đường tiến-luật thành-thịnh, người cùng ta hàm-sức biết bao là hy-vọng....

Riêng về phần ta, với người cực-cung tận-tug, tuy tự biết tài-lực chưa đủ làm cho người được thêm phần rực-rỡ oai-nghiêm, song hàng ngày đã cùng nhau ưả hai hàng nước mắt mà cười cợt với đời. Đã biết có nhiều khi ta cũng cạy người mà làm cho họ cười lại bị chúng giận, cạy người làm cho họ khóc thì lại thấy họ cười.

Song không lo, trước đường lo gì không người trí kỷ, có lẽ những ai là khách tri âm cũng từng chung một bụng với chúng ta mà cười cười khác khác.

Bút ơi! Bút ơi! gặp lúc đầu năm, ta cùng người cứ việc mỗi ngày làm sao cho ai này đều cười ra nước mắt.

Tân-Việt.

Hai năm đờ 7 đờ con

Bên nước Ý, ông Thủ Tướng Mussolini rất chăm về vấn đề sinh sản để lập hành các cách để cho nhiều: nào giảm thuế, thưởng tiền cho các nhà đông con. Mới đây có hai vợ chồng lên là Nuccio ở tỉnh Caserte, người vợ năm ngoài đẻ sinh ba, năm nay lại đẻ sinh tư. Các con và mẹ đều yên báo và mạnh khỏe cả. Quan sở tại đem việc kỳ trình lên, nên quan Thủ tướng đã thưởng cho hai vợ chồng ăn một số tiền là 4.000 livres.

Thì ai Dante làm thơ khi 9 tuổi, La Tasse viết sách khi lên 10, Calderon khi lên 13 Victor, Hugo được viết Hân Lâm phát giải thưởng khi 14 tuổi Byron làm thơ khi 12 tuổi, Heandê đờ hát hát xướng khi lên 12, Meyerbeer đánh piano giữa công chúng khi lên 10, Claude Verneet vẽ tranh khi lên 7, Mirabeau viết sách khi 11 tuổi, Raphael mới 14 tuổi đã có một tay kịch diễn tại kịch trường, và Pascal khi 12 tuổi đã toán hết 12 thiên toán số Euclide.

Cùng bay một lần

Mới có tin rằng hai nhà phi hành Pháp là Paillard và Lebriz định đi thử bữa nay tức là ngày 18 janv. 1929 thì khởi hành từ số máy bay Istres đang bay qua Saigon ta.

Nghe lâu như cuộc hành trình này chỉ trong năm ngày là xong. Máy bay mà hai người sẽ đồng lòng cuộc hành-trình này là một cái máy 450 ngựa.

Hai nhà phi-hành sẽ chờ theo với họ 2.500 litres xăng và họ định bay qua đến những 100 cây số trong mỗi giờ.

Trên là Costes dưới là Lebriz

Đồng thời lại có tin rằng nhà phi-hành Costes cũng định đi trong bữa nay đến ngày 20 thì đây sẽ khởi hành từ số máy bay Bourget để bay qua Hanoi.

Costes định rằng sẽ bay sao chỉ trong 72 giờ đồng hồ thì đến Hanoi.

Chiếc máy của Costes là một cái máy 600 ngựa và đặt tên là « Dragon D'Annam ».

Costes lại định rằng sẽ dừng lại ở các nơi Constantinople, Bassorah, Karachi, Allahabad, Calcutta hoặc Rangoon nữa.

Trên máy bay sẽ có chó theo đến 400 kilos thơ từ của nhà giầy thép.

Hai người con ông Bạch-thái-Bưởi bị bắt

Tin báo « Impartial » mới cho hay rằng số Mạt-tham Hanoi đã cho bắt hai người con ông Bạch-thái-Bưởi, nói rằng vì có liên can vào trong vụ án mạng Bazin.

Hai người con ông Bạch-thái là cậu Bạch-thái-Đào và Bạch-thái-Tông, đều là người đã có sang Pháp du học.

Hiện nay cũng chưa rõ vì có gì mà bị bắt. Song có thể đoán rằng vụ án-mạng này rồi đây sẽ thành ra một vụ rất lớn, rất khốn đốn cho anh em ngoài Bắc.

Tướng ai cũng biết ông Bạch-thái-Bưởi, chủ quán, là một tay doanh nghiệp rất có danh chẳng những ở trong cõi Đông-dương mà ra các nước ngoài cũng nhiều người biết ông Bạch-thái.

Chiều thứ bảy rồi lại có tin bắt thêm một người An-nam nữa, tên là Leon Sanh, người này cũng là học sanh cũ mà gốc gác ở Nam-Kỳ.

Theo các báo Langsa, thì người này đây chính là một người trong hai người đốn đốn Bazin mà giết hôm nọ.

Án-mạng Bazin

Trong lúc chúng ta đương vui xuân, thì anh em ngoài Bắc có lẽ đương bị cái án mạng Bazin nó đã làm cho rối ren cả Hà-thành.

Đầu đũa ra sao trong số báo này cũng đã có chiếu theo các báo Langsa mà thuật rõ. Và trong ngày thứ sáu rồi lại có tin cho hay rằng hai người con ông Bạch-thái-Bưởi, chú cháu, bị bắt.

Theo cái động của các báo Langsa ở đây, thì như tưởng họ muốn đem cái vụ án mạng này mà buộc qua chuyện Alexis mà tòa Đại hình Hanoi đã xử khờ sai chung thân về tội giết ông Noel. Báo « Impartial » ngày thứ sáu thuật chuyện bắt hai người con ông Bạch-thái rồi lại có thêm rằng hai người này là hai người chứng trong vụ Noel-Alexis, có lẽ vì Tòa thượng-thẩm Paris phá án Alexis và chứng trong tâm bữa nữa, thì Tòa Đại-hình Hanoi sẽ đem ra xử lại. mà ông Bazin là một ông thám-án đã ngồi xử vụ ấy, nên phe đảng Alexis muốn giết trước ông ta để ông làm độn vụ mấy ông Thám-án khác.

Còn khi mới hay tin ông Bazin bị thích khách, thì báo « Opinions » nói rằng: đây chắc có lẽ những người An-nam chuyên nghề mớ dân Cao-su bị ông Bazin đoạt hết lợi quyền nên sanh ra thù oán mà làm như vậy.

Đối với vụ án mạng Bazin, thì dư luận các báo Langsa đại để là như thế.

Còn cái chuyện làm giấy của tên bản ông đưa cho ông ta Bazin trước khi ông ta chết, thì tất cả các báo đều cho đó là một cái gì mà muốn cho số Mạt-tham cùng Tô-án lạc đường đặng kiếm không ra người thủ phạm thiệt thòi.

Phải vậy không, mình cũng chẳng có thể gì mà biết chắc đặng và mình cũng như họ cũng chưa biết vì lẽ gì mà ông Bazin bị giết.

Có một điều chắc sự thật, là ông Bazin là người mộ dân cao-su và trong khi bị giết, thì người phạm nhơn, đã mượn cái cơ ông là người mộ dân cao-su mà giết.

Cái tìm giấy hải tộ kia có phải là một cái xảo mưu không cũng chưa đủ kể. Chỉ duy một điều nên hỏi, là vì sao mà kẻ sát nhơn kia lại dùng cái mưu như thế.

Cái chuyện đi mộ dân Bắc cho các số Cao-su trong Nam hay là mộ đem đi các xứ thuộc địa khác có phải là một cái tội ác không?

Nếu như không phải là cái tội ác, thì mấy người sát nhơn kia lại dùng cái mưu ấy mà làm chi?

Ấy đó, cái án mạng Bazin, thì đã có lời tra xét mà bắt kẻ phạm nhơn là đã đành, vậy mà số Thanh-tra lao-động có nên nhơn cái vụ mới xảy ra như vậy, mà xét lại cho rõ cái tình hình thông khổ của mấy chục ngàn dân Bắc mộ vô làm cao-su chăng?

Thế lẽ phải, thì đầu cho cái chuyện mộ dân không có ăn thua chi đến vụ án mạng này đi nữa, song nó đã có thể làm thành ra một cái cơ sở để sát nhơn mượn đó mà cất nghĩa chuyện làm của mình, thì đủ chứng rằng cái tình cảnh của dân mộ ở trong các vườn cao-su.....

Đã biết ai là người tương thiện mà nghe ông Bazin bị vong mạng

Những việc quan hệ đã xảy ra trong dịp Tết

Trong mấy ngày lễ Tết vừa rồi, nói chung thì cả xứ Nam-kỳ ta, mà nói riêng thì một thành-phố Saigon này, trừ ra những tiếng pháo nổ đi-đet thâu đêm suốt ngày với những bóng ngựa từ đềm lạng-lẻ; mấy việc quan-hệ như ở đây hôm rày, chỉ là về diện dụng xe hơi, xe hơi cần xe kéo v. v., ngoài ra không có việc gì đáng cho ta chú-ý. Ấy, suy nghĩ nữa quên mất một việc quan-hệ, là việc chiếc tàu binh umberland của Hồng-mao ghé lại Saigon. Nhưng tàu Synay cũng đi rồi, không còn đâu nữa.

Người ta bảo rằng: « Một dân-tộc thái-bình thì không làm chi mà có chuyện ». Nếu vậy thì nay trở đi mà cũng như từ Tết đến nay, cũng cứ im-xò mãi mãi như thế này, thì không biết chừng cái phước-quả thái-bình của dân Nam-kỳ ta đã bắt đầu đặng-dục từ khi vào năm Kỷ-tỵ này rồi.

Nhưng trong khi chúng ta đương em-đềm trong giấc mộng đêm xuân, thì chung quanh ta đâu đâu cũng có việc hết thấy.

Ở Trung-kỳ thì xảy ra chuyện xe lửa trật đường rầy làm chết hết tám người và bị thương nhiều hơn nữa. Ở Bắc-kỳ thì xảy ra vụ 2 người An-nam bị chết hết một người Pháp mà dân-phu đi ngoại-quốc. Đi xin lên một chút nữa, thì ở bên Tàu hai phía đại-biêu-chánh-phủ Trung-hoa và đại-biêu-chánh-phủ Pháp đương chèo-kéo nhau rất hàng-hải về việc qui-bòn điều-ước thông-thương của hai xứ Trung-hoa và Đông-Pháp. Những chuyện là chuyện!

Nay xin theo thứ tự mà thuật lại cho rõ ràng hơn để công hiến cho những vị nào từ khi ra Tết đến nay, mắt chưa hề để tới một tờ báo nào, hoặc chữ lau, hoặc chữ Pháp.

Xe lửa đụng nhau ở Thanh-Hóa

Nguyên hương ngày thì chuyến Hanoi vào với xe trong này ra, gặp nhau ở ga Khoa trường cho không phải ở ga Văn-trai. Song bữa kỳ bởi vì chuyến xe số 21 ở Hanoi vào trễ đến nửa tiếng đồng hồ, thành thử hai chuyến xe mới phải đụng gặp nhau ở ga Văn-trai. Ở Văn-trai có hai con đường-rầy, khi chuyến xe số 20 ở trong này ra đến đó thì dừng máy lại và chuẩn hết một đường. Trên con đường kia lại có một cái va-gông chứa rất nhiều vật hạng đặng để ở đó. Thấy chuyến xe ngoài gần đến, người ta ra để hiệu hiệu người cầm máy dừng máy lại. Người cầm máy có trông thấy dấu hiệu và có thắng máy xe lại, song không hiệu vì sao mà xe

như vậy, thì cũng lấy làm tiếc. Song cái án mạng ông Bazin ngày nay chỉ khởi làm cho người ta phải bồi bồi đến những cái án-mạng khác; đã bị với lập ở trong đám rừng xanh, núi đỏ.

..... không ai hay biết đến, chỉ khi làm cho người ta ước mong thì đây-chánh-phủ sẽ dùng phương sách gì mà trừ tuyệt cái cách mộ dân, đặng dân phi nhơn đạo kỷ đi.

Kiểm cho ra người giết ông Bazin mà trị tội là cái quyền và cái phận sự của Pháp luật. Song nếu không ngừa trước đặng tránh cho khỏi những cái án-mạng như thế, thì lại là một cái tội rất lớn của người cầm cân pháp luật vậy.

Điép-văn-Kỳ

dừng không kịp, chạy tới rất mau và xông đại nhảm cái va-gông đương đi giữa đường. Mấy cái va-gông của chuyến xe 21 dộn cục nhau lại và đánh nhau tan nát hết thấy. Hành-khách trên xe, những người nào tới số được văng xa ra ngoài thì chỉ bị thương nhiều ít nhưng không hề chi, còn những người nào rớt bị va-gông xe kẹp nhảm hoặc cán lên trên thì thôi không còn gì mà nói! Đến lúc kiểm-điểm lại thì nghe đâu cả thấy đến 8 người chết, còn số người bị trọng thương thì nhiều hơn nữa.

Theo như người ta nói thì từ khi ở Đông-Pháp có xe lửa đến ga, chưa hề xảy ra sự rui-ro nào gớm ghê như thế.

Vụ giết M. Bazin ở Hanoi

M. Bazin là ai? Là một người Pháp làm chủ số mộ-phu đi ngoại-quốc.

Tối bữa thứ bảy 9 Février vừa rồi, vào 10 7 giờ rưỡi, khi ở số 110 ở phố hàng Hố để thăm cô Germaine Carcelle là một người làm việc ở hãng buôn G. M. C.

Khi ở trong nhà kỷ trở ra và sắp bước lên xe thì M. Bazin bị báo luôn ba phát súng lục, một phát trúng vào má tay trái, và một phát trúng ngay quả tim, làm cho M. Bazin phải tuyệt-mạng tức thì.

Thấy như trước khi bắn, hai người trẻ tuổi, không biết tay lái hay là An-nam, có đi gần lại M. Bazin mà đưa một cái bao thơ trong có miếng giấy viết mấy chữ sau này:

« Succer de sang, toi qui éparpilles les Annamites aux quatre coins du monde »

(Đã hát máu, mấy đem người An-nam mà đây đi khắp cả gầm trời)

Vụ sát-nhơn này nguyên-do bởi đâu?

Bởi bọn cu-li bất-bình những sự ngược-dãi mà trả thù chăng? Hay là bởi mấy người làm nghề lãnh mộ cu-li họ vì lợi-quyền mà ghen-ghét M. Bazin chăng?

Nay ta chưa biết làm sao mà nói, song có một như cái nguyên-nhơn thứ hai có lẽ gần với sự thiệt, bởi vì mới có tin rằng số cảnh sát Hanoi đã bắt hai người con trai của ông Bạch-thái-Bưởi là Bạch-thái-Đào và Bạch-thái-Tông, vì hai người này trước kia có làm cái nghề lãnh mộ nhơn-công đi ngoại-quốc.

Đầu vậy mặc lòng, cái màn bí-mật của vụ này cũng vẫn còn nguyên đó, tới hơn là ta hãy yên-tĩnh mà chờ đợi những sự dò xét của số mạt-tham.

Về việc điều-định của hai chánh-phủ Trung-Pháp

Độc-giả ai này đều biết rằng hiện nay hai chánh-phủ Tàu và Pháp đương điều-định cùng nhau để ký-kết một bản điều-quyển quan-hệ về việc người Tàu thông-thương ở Đông-Pháp ta đây.

Những sự điều-định kỳ đây-dư trước rày đã làm mà coi ra thì bề nào cũng chưa êm bề nào cả.

Trong các khoản yêu-cầu của chánh-phủ Quốc-Đân có mấy vấn-đề rất khó lòng cho chánh-phủ Pháp là vấn-đề thiết-lộ Văn-Nam, vấn-đề đại-ngộ những người Tàu ở đây bằng một cách đặc-biệt và vấn-đề đại-lãnh-sự Tàu ở các thành-phố lớn của Đông-Pháp.

(nói qua trường thế nh)

Thiên biến bèn pháp

Người ta mới từ cho hay rằng ở một núi-Đen (Montagnes noires) gần thành phố Toulouse, dân cư đã được mục kiến một chuyện-thiên biến rất kỳ quái, khác hẳn những chuyện thường.

Nhất là ở hạt Rodex (Aveyron) những dân cư thấy rất rõ ràng, luôn ba đêm tiếp, khi 10 giờ đêm, có một khối sao-bàng to bằng cái bát, có mây và rạch một đường sáng chói, đi từ Đông sang Tây. Mỗi lần làm vậy, và độ 15 phút sáng chói, và chớp sáng khi sao băng thì nó sẽ là chớp có những sắc đỏ, tím hoặc xanh, vàng.

Trước khi xuất hiện quang cảnh kỳ quái này một tiếng lớn như súng nổ rồi trên không hiện ra một ngôi sao sáng chói rồi mới chày băng. Giữa ngôi sao thì có một vòng đỏ chói, xung quanh nó mà như là khói.

Mai lại ở giữa đống, người ta tìm thấy những viên đá cháy đen trong có những chất như là chất mica. Nhưng dân cư nhà quê thấy vậy rất lấy làm quái lạ bằng có nhiều kẻ rất lấy làm sợ hãi vì cuộc thiên biến kỳ và độ 15 phút sáng chói nhà quê cho vậy là điềm chẳng lành.

Có lẽ lại báo rằng kỳ là chỉ một cuộc thiên biến thường vậy thôi (météore)

Vụ Dấu tiếng

Tướng chừ độc giả ai cũng còn nhớ lời điều tra vụ dân bị hơ-tai Dấu-tiếng của Bôn-báo chủ-nhiệm đã viết trong một số báo trước ngày Tết.

Hôm nay Bôn-báo lấy làm mừng cho ai này hay rằng quan chánh-Tham-biện Thu-dau-một Bayasière đã truyền cho ông quận Bôn-cát lên Dấu-tiếng mà hủy bỏ cuộc bắt thêm chia đất và trả đất lại cho mấy người dân có công khai phá được phép tự tiện cất nhà lại như cũ.

Vậy mới là đáng với lẽ phải. Bôn-báo cũng có mấy lời cảm ơn quan Thống-độc Eutrope và Quan-chánh Bayasière và mừng cho mấy anh em bị tai nạn?

Thần-Chung

Thần đồng Âu Mỹ

Ngày xưa ở bên Tàu và ở nước ta có nhiều Thần đồng như Cầm-La 12 tuổi làm đến học Thần Tướng. Nào hay bên Âu-Mỹ cũng có những Thần đồng và kỳ đồng vậy. Người ta mới

đồng kỳ rằng.

NGÔI TU KHÂM LỚN

(Tiếp theo)

En prison le cœur se brise ou se bronze.
Trong ngục thất lòng phải nguội như trong hộp
phải rắn như đồng.

• Le Docphus, délégué.....
• etc.... lors d'une conférence
• faite par Nguyễn an-Ninh près
• de la gare de Béaluc. . . . et
• costera, et costeri. . . .

Xin làm dịch rằng: « Vì Đốc-
phù-sứ sung chức chủ-quận...
• v. v. . . nhân đương cuộc
• diễn-thuyết của Nguyễn an-
• Ninh diễn gần nhà giấy xe lửa
• Béaluc... văn-văn, văn-văn... »

Nguyễn-an-Ninh diễn-thuyết
gần ga Béaluc: à l'heure où l'on
s'y était réuni, tout à fait
là làm rối loạn cuộc trị an. Thời
Nguyễn-an-Ninh ở tù cũng là
ung, chờ có lúc-oan gì. Nhưng
mà, chết rồi! tôi lại có dự vào
cuộc diễn-thuyết ấy mới thấy
mở mắt.

— Nguyễn-an-Ninh có mời
anh đi dự cuộc diễn-thuyết ở
Béaluc không?
— Không. Mà nó có cuộc diễn-
thuyết nào gần ga Béaluc ngày
bom ấy.

— Anh quen lớn với Anh-
Ninh thế nào?
— Quen lớn như thế nào? Tôi
• để ra một tiếng vô lối là
relations spirituelles, mà trong
bụng vẫn tưởng là đã nói super-
ficielles. Nói cho đúng ra trong
bụng lúc ấy cũng chỉ có bởi hộp
(trouble), Ông có ta nghe thấy
tiếng ấy, vôi-vàng hơi gắt lên,
muốn bắt quờ lấy tiếng nói ấy.
Sau lại « điều-dinh » mãi ông
đề cho chữ intellectuelles cũng
là còn vô lối, nhưng còn có lý hơn

— Anh có đến nhà An-Ninh
không? Quen lớn đã bao lâu?
— Quen lớn hơn một năm.
Có đến nhà.

— Mấy lần? Nói chắc: mấy
lần? Ba lần? Bốn lần? Vô-số
lần? Mấy lần hết thấy?

Ông làm dữ quá. Ông bỏ viết
đứng dậy, không biết loan làm
gì tôi. Tôi thời không sao nhớ
được chắc, chỉ nói phỏng,
« sáu bảy lần gì đó ». Thế mà
ông viết cho chục lần. Thời cũng
được đi.

— Bên làm gì?
— Mượn sách coi.
Mượn đề dỏ, hay đem về?
— Có đem về một vài cuốn
mà thôi.

— Sách gì?
— Histoire du Christ (lịch-sử
chùa Gi-Giu).
— Histoire du Communisme?
(lịch-sử đảng cộng sản hỡi?)
— Không. Histoire du Ch-
rist-t.

Sách gì nữa?
— Les frères Karamazov (anh
em họ Karamazov).
— Les frères Karama. . . ?
— Karamazov.

— Sách gì nữa?
— Vài cuốn nữa về triết lý, tôi
không nhớ tên gì.
— Có ăn cơm nhà An-Ninh
không?
— Có một đôi khi.
— An Ninh có đến nhà anh
không?
— Có.
— Mấy lần?...

Ông hỏi tâm-mẩn tí-mít như
vậy thấy mà ghé mình. Tôi
không được học: luật, và cũng
ghét luật, nay lại bị đưa vào chỗ
đang luật, thấy các luật mà
càng ghét thêm. Luật để mà hộ
vệ con người, luật sao lại gài
bẫy từ lời từ tiếng, mà có ý
thiên vị riêng tây nữa?

— Anh có chữ linh là esclave
des Français không?
— Tôi có nói: « đờ mọi Tây »
— Tại làm sao mà nói thế?
— Vì bởi trong bọn linh có
anh nói tôi « ngang quá mọi »
đám danh linh. Tôi lấy tiếng
« mọi » của họ mà trả lại cho họ.

Tiếng mọi vốn có hai nghĩa.
Một nghĩa là sauvage (ngươi
rừng) một nghĩa là serf, esclave
(tôi mọi).
Ông thông-ngôn nghe nói tiếng
« mọi tây » chắc có hơi giận,
cho nên cất-nghĩa với ông có
rằng:

« Người làm việc cho nhà nước
như tôi, là làm mọi ».
Đều ấy ông muốn nói sao cũng
được. Tôi thời chỉ vì người ta
chửi tôi là mọi có một nghĩa,
mà tôi lấy tiếng mọi ấy dùng
môt nghĩa khác, trả lại cho người
ta đó mà thôi. Tôi thật không
nói sáp-nhập đến ai cả. . . . .

Sau ông Hennequin ngang qua,
nghe cất nghĩa hai cái nghĩa của
tiếng mọi, ông có nói rằng: « Cái
đó có hơi vi-diệu một chút »
(c'est assez subtil)

Ông có già mét tôi có đọc
Les frères karamazov. Ông
Hennequin bình-phẩm rằng:
• Dostoevski là là cách-
mạng nước Nga (père de la
Révolution russe), Bộ les frères
karamazov là bộ tả cái xã-hội
bất đầu nát-hoại » (commence-
ment de la destruction sociale).

Đó là ý-kiến ông có linh-
kin Hennequin. Người muốn
nghe ý-kiến khác nữa, thời tôi
xin giới-thiệu (cộng dư, công
không) quyền Dostoevski của
Stélan Zweig tiên-sanh phê-
bình nhà triết-học ấy; hiệu
Rieder ở Paris xuất bản mà
các hiệu sách lấy ở Saigon có
bán.

(Còn nữa).

Hội kín ở Mytho

Hội kín! Hội kín! Xưa nay
vẫn hai tiếng lạ tai mà vì vụ
xét giấy thuế thân hai ông Ninh
và Hâm tại ga Béaluc, mà hai
tiếng ấy lại vẫn vẫn bên tai
thường ngày không dứt. Cũng
vì hai tiếng hội-kín mà biết bao
nhà lương thiện bị ngời tù.
Nhưng than ôi! Hội kín đâu
không thấy, mà chỉ thấy nhiều
người đặc đều lợi dụng hai chữ
hội-kín để làm cho mình vinh
hoa phú quý.

Như hôm ngày 20 Janvier vừa
rồi, tại làng Long-Hung, tổng
Thuận-Bình, hạt Mytho, có xảy
ra một vụ án trọng đại thời chỉ
đó, cho nên có tờ phúc-bẩm của
ông Huyện tổng Thuận-bình gửi
cho quan chủ quận châu thành
Mytho. Tôi xin trích đăng nguyên
văn một đoạn trong bài ấy:

« 10 Mytho le 20 Janvier 1929
Monsieur Ngô-ngọc-Quan
Huyện chet du
canton de Thuận-bình
Bẩm quan lớn rõ:

Hồi năm giờ chiều ngày 20
Janvier 1929 làng Long-Hung và
đền Chợ-giữa có giải . . . . .

Nên tôi có làm tờ xin quan
Tuần-thành lên giải nó về Mytho
rồi, vì bọn này là bọn Thiên-
địa-hội đông lắm, tôi có mời và
đánh mõ mà không có người
hương chức nào hết, duy có một
mình hương quản mà thôi. Vậy
xin quan lớn hỏi cho ra bọn
này, chờ để vây làm việc không
được.

Vậy nên tôi phải phúc-bẩm
vàng hầu quan lớn rõ.

Nay bẩm

Quan chủ quận xem qua tờ
ấy, liền đòi ông Huyện Thuận-
bình lại mà buộc phải sửa lại
như vậy: «Nên tôi có làm tờ xin
quan Tuần-thành lên giải nó về
Mytho rồi, vì bọn này là «Hội-
kín» đông lắm.

Khi tờ ấy sửa lại rồi, quan
chủ quận làm giấy đưa đi tổng
giám đám đó hết. Nghe đầu
hôm nay chet cộn bị giam người
được thả.

Thiệt là một việc tàn ác quá
lẽ. Có lý nào quan quận Mytho
câu chuyện này. Ước mong sao
lật pháp ở Mytho sẽ điều tra
chuyện này lại, hầu khỏi phụ
lòng một đám dân lương thiện
kia, và đừng biết được ai là
người nước lá khuấy nên hồ.

SÂM-GIANG

Những việc quan hệ đã xảy ra trong dịp Tết

(Tiếp theo)

Cứ theo như đên-tin gần đây
thì trong các cuộc hội-giải vừa
rồi, các đại-biểu Tàu và hai
viên đại-biểu Pháp là Ông De
Martel và Ông Blanchard de la
Brosse, đôi bên đã tranh-hiện
nhau về cá: vấn-đề trên đó
một cách kịch-liệt.

Dư-luận người Pháp ở đây
nói rằng về các vấn-đề ấy tương
khó lòng mà tinh cho em được.

Còn về phần người Tàu thì
ở Thượng-hải có lập ra những
đoan-thể để bênh-vực và tấn-
thành cho những điều-đều-cầu
của các đại-biểu của chính-phủ
Quốc-dân

Trong đám đại-biểu Tàu, thấy
nó có Trần-vô-Phong, là người-
giáo-viên của Văn-Nam trường
tổ ra ở giữa các lần hội-giải
một cái thái-độ kịch-liệt hơn
hết.

Chẳng những thế, mà Trần
lại còn viết rất nhiều bài đăng
trong các báo Tàu ở Thượng-
hải, công-kích chính-phủ Đông-
Pháp về những sự ngược-dối
người Huế-Kiều ở ta đây. Vì
vậy nên mới rồi hai ông De Mar-
tel và Blanchard de la Brosse
đủ phải cực-lực kháng-cự ở
giữa hội-giải, cho rằng những
lời công-kích của viên ngoại-
giáo Văn-Nam là không đúng
với sự thật.

ôm lại mà nói, thì trong các
cuộc điều-dinh để kỷ-biên hiệp-
ước vừa nói trên đó, thiệt không
có được cái không-khi hòa hảo.
Đều đó tưởng cũng không chỉ
đang lạ.

Các báo tây ở ta đây họ nói
rằng nếu vạn-nhiệt mà hai chính-
phủ điều-dinh với nhau không
êm, thì bao nhiêu sự thiệt hại
sẽ đổ sập trên lưng bọn Huế-Kiều
ở Đông-Pháp.

Nhưng không biết, nếu nghĩ
cho kỹ lại một chút, thì sự
thiệt có quả như vậy chăng?
Phương chi, người nào hơi
thấy rõ cái tình-thế bang-giao
của hai xứ Trung-Huê và Đông-
Pháp trong buổi này, thì chắc
cũng đã biết thấu sự quan-hệ
lớn lao của bữa điều-ước mà
đôi bên đương thương-lượng.

Phải, bữa điều-ước này thật
quan hệ lắm, và bởi nó quan-
hệ, nên ta dám bảo rằng trong
hai đảng thế nào cũng có một
đảng cần phải tinh cho em.

Đảng nào? Tàu ư? hay là Pháp
ư?
Mỗi người trong chúng ta hãy
nên lấy con mắt chiêm-thời mà
xét đoán.

Thức điều hiệu con vịt
鴨香 噴煙
CIGARETTES CANARD
Agents exclusifs
Lucien BERTHET & Co - SAIGON

Lời cảm tạ

Mme Veuve Trương văn-Hùng.
Mme Trương - Thị - Kim.
M. Trương-Công-Nghị, Hương-
Cổ, propriétaire à Mocay.
M. Tôn-Ngọc-Điện, clerc de
Notaire à Saigon.
M. Nguyễn-văn-Tri, Etudiant
au collège Pétrus Ky.

Chúng tôi đồng gia quyền rất
cảm ơn qui ông, qui bà và qui
thầy, tây và Anam, giúp việc
trong hãng Compagnie Franco
Asiatique que des Petroles và cáo
số khác có lòng chiếu cố đến
chúng, anh, em và chú, chúng
tôi là Mr. TRƯƠNG-VĂN HÙNG
Secrétaire à la Cie Franco
Asiatique des Petroles, bắt hạnh
từ trần hôm ngày 9 Février
1929, an táng ngày 11 Février
1929, đến điều tang và đưa linh
cữu đến phần mộ.

Trong lúc tang quyền bởi rói
vậy có điều chi thất lễ xin qui
ông, qui bà và qui thầy niệm
tình thứ cho.

Toàn tang quyền đồng bái tạ.

Truyện Tàu
Ngô-Việt Xuân-Thu
Mời xuất bản lần đầu. Mua
sỉ lẻ do nơi Nhà-in Báo-
Tôn.
23 Đường Filippini.

Xe hơi hiệu
DELAGE
Torpédo 11 H.P., 4 cylindres 3.800 p.
Torpédo 14 H.P., 6 cylindres 4.200 p.
Là một thứ xe
ít tốn hao hơn hết,
Chắc chắn hơn hết,
Lịch sự hơn hết,
Em-sí hơn hết.
Bán tại hàng :
5^{thé} des Garages Charner
181, 183 BOULEVARD CHARNER - SAIGON

Chữ ý, xin chữ ý
A LA PENSÉE
50, đường Charner
Ở đây có bán các thứ vành bóng
đề đi đám ma. Kiểu bóng rất ngộ
mà giá lại rất rẻ.
Hỏi tại nhà Mme JUD.
(Bán luôn vừa ngày vừa đêm).

NHỚN DỊP GẮN TẾT

Đó để tết anh em bà con không gì quý bằng:

RƯỢU BÒ HIỆU MAUBAR

là một thứ rượu thiết tinh hảo có pha (cola-coca quinquina và glycéro phosphate)

Từ nay tới tết hễ ai mua rượu bò MAUBAR thì Bồn-Đường sẽ tặng không một ve dầu mần (Essence de menthe) thiết tốt hiệu

ĐẦU-CHÂU
Có bán tại:

ĐẠI-PHÁP ĐẠI-DƯỢC PHÒNG

Môn bài 84-90, Đường d'Ormay - SAIGON

Saigon - Imp. du Thần-Chung

Le Gérant: NGUYEN-VAN-BA

AIMUON?

NGAN NAM CON MOT CAI XUAN SANH... HAY MIRON NHA HOAI... THAI BINH DUONG VE...

Thư dầu nhớt này tốt thượng-hạng

Đại-lý: Wm. G. Hale & Co. 7, Quai de Belgique. SAIGON

Sữa hiệu con chim NESTLE là tốt hơn hết trong thế giới

Xin chú quý vị lưu ý

Máy đã đi khắp các nước... Máy đã đi khắp các nước... Máy đã đi khắp các nước...

TRƯỜNG NGUYỄN-VĂN-MÙI 10, Rue Martin des Pallières, 10 Ngang ga Dakao Saigon

Dạy các khoa dạy rất chuyên môn... Dạy các khoa dạy rất chuyên môn... Dạy các khoa dạy rất chuyên môn...

Thương-Mại Học-Đường

2, 4, 6 Rue d'Ayot (kế Đông-Pháp ngân hàng) Dạy viết tắt, đánh máy chữ, bắt toán, chữ Pháp và chữ Anglais.

TIN TRONG NƯỚC

NAM-KY

RAOHGIA Sự tự quyết của CHAVÀ góp chơ

Mới rồi tên Chavà góp tiền nước lên Nadessoullé... Mới rồi tên Chavà góp tiền nước lên Nadessoullé...

O-MON

Một tin đồn lẩn

Trong tuần tháng rồi, tôi có đi Nam Vang mấy bữa... Trong tuần tháng rồi, tôi có đi Nam Vang mấy bữa...

LONGMY

Lễ lạc thành đường lộ mới

Ngày 20-1-29 Hương chức làng Thuận hưng có làm một cái nhà tiệc tại đầu lộ mới... Ngày 20-1-29 Hương chức làng Thuận hưng có làm một cái nhà tiệc tại đầu lộ mới...

AVIS

Thị-Trương tiêu-tức

Le public est informé qu'il sera procédé le Vendredi 8 Mars 1929... Le public est informé qu'il sera procédé le Vendredi 8 Mars 1929...

TIN TAU

Ông vua thuốc lậu là ai? Chúc các nhà kinh doanh... Ông vua thuốc lậu là ai? Chúc các nhà kinh doanh...

Avis d'Appel d'Offres

Lieu, date et heure de l'Appel d'offres: Inspection de Cuolon le 23 Fevrier 1929... Lieu, date et heure de l'Appel d'offres: Inspection de Cuolon le 23 Fevrier 1929...

Nhiều kiểu lạ

Bên tây mới qua. Thiết Mr Francois Se chủ... Bên tây mới qua. Thiết Mr Francois Se chủ...

NỮ-LƯU THƠ-QUAN GOCONG

NỮ-ANH-TAI

AVIS

Le Public est informé qu'il sera procédé le Vendredi 1er Mars 1929... Le Public est informé qu'il sera procédé le Vendredi 1er Mars 1929...

SINDEX No. 1 Rue Lefebvre SAIGON INSTALLATIONS complètes de RIZERIES de tous tonnages. Sự cần-kiệm và tận-xào của cái cối xay lúa gạo này: 1- Nó có một con dao mà thôi: 2- Nó có cây quạt gió, để hút hơi nóng đi, làm cho bột gạo mát và thổi trấu đi riêng. Giá phải chăng.

TRUNG-KY HUE Hội Hoàng-gia đồng tôn trọng lễ nhóm đại hội đồng Hội Hoàng-gia đồng tôn trọng lễ nhóm đại hội đồng

J. CAIRNS Adresse télégraphique: DOUGLAS Saigon. 23 Rue Lefebvre - N-215 Quai de Mythe - Binhay Cuolon. Thiên nghệ nghề máy xay gạo. Bán và cho thuê các loại máy xay, xay lòng Qui-khách. GIÁ BÀN PHẢI CHĂNG

Thuốc ho sắc vàng

Thuốc này trị những chứng ho, Như là ho gió, ho lao, ho tã, ho sát huyết, ho hang lâu mao...

Bên đường chông nê tơn công về tại Trưng Nguyễn lưa chon được nhiều thứ thuốc tốt nhất của Việt-Nam...

Thần hiệu Phát Lành Hoàn Bên đường chông nê tơn công về tại Trưng Nguyễn lưa chon được nhiều thứ thuốc tốt nhất của Việt-Nam...

Mandat để gửi cho Huỳnh-Thanh oanh tên VAN-AN-DƯƠNG

DÙNG BỨC KIM THỜI Đồ chụp hình, hãng đến đến ma chụp công nghệ tiên tiến...

CARROSSERIE PEINTURE Réparation Mécanique Saigon có một tiệm Nam-biệt...

RẤT NHIỀU BỒ MỸ NGHỆ BẮC ĐỨC-LỢI 105-109 Rue d'Espagne - Saigon

ĐOẠN THIÊN TIỂU THUYẾT Cũng là tình

Bữa 29 Tết nên ai có đi dạo thanh Saigon thì thấy quang cảnh rất nao nhiệt, náo là auto, xe máy, xe ngựa...

Thiệt là. Đạp đi tai-tử giai nhân. Ngựa xe như nước, ào quần như nêm.

Nội trong đám đông này nếu ai có ý nhìn xem những việc xung quanh mình thì thấy nhiên chuyện bất phải ngờ cười.

Kìa, kìa... Trước chợ có một gã thanh niên độ chừng 25, 27, mặc một bộ đồ tu-so (tussor) mà lại có roi-se croise nữa...

Vi cô ta có vẻ sắc nước hương trời khiến cho thầy Hai Kiến bực ngợ, bần-ngần. Thầy muốn dứt tất lưatinh, nhưng không thể dứt nổi...

Không biết thầy nói chỉ như nhỏ với cô ấy, mà thầy cô, miệng chum chim cười duyên con mắt lại liếc đưa tình với thầy...

Một hồi lại thầy thầy đi cùng cô kia dọc dọc trên con đường Bonnaud coi hai người hiệp ý nhau lắm.

Một hồi lại thầy ba người (với người đàn bà trẻ 40) quẹo vào một cửa hàng Annam rồi lại trở ra. Kể nghe cô ấy nói nhỏ với người đàn bà đi theo rằng: « Công đơn ba, hồi này mình quên lấy tiền theo lưng cho nhiều...

Thấy nghe cô nói như vậy thì vọt miệng mà nói rằng: « Có lấy hai tấm giấy

hồn thầy như bay lên mây bạc. Đến chừng thầy tỉnh lại thì đã đến nhà hàng cơm. Tành thầy bành lành, muốn ăn sang, nên thầy đi luôn hai người vô tiệm cơm tây lớn của Annam tại Saigon.

Vô ngồi rồi, mẹo đem lại, thầy cầm coi một hồi rồi lại trao cho cô gái coi muốn ăn món gì, thì cô đáp: Em đã nói là thầy ăn được, món nào thì em ăn được món ấy. Em với thầy cũng như một bụng má.

Thầy muốn chơi sang nên kêu bà chén súp Huế kỳ. 1 con bở câu nấu độ Nhựt bốn, 2 con gà thiến rô ti ăn-lê.

Cô với gì ba bộ đôi nhiều nên ăn coi gòn gần nhau le lăm. Còn thầy bị trẻ tiền cơm, không dám ăn nhiều cứ chăm chú mà nói chuyện. Một hồi hai con gà thiến hết kể đồ ăn thiếu.

Chao ôi! làm sao! Thầy mới giá đồ đi tiêu đề hai cô ấy ngồi trong mà chờ. Nhưng kỳ thiệt thầy không có đi tiêu.

Thầy đi đâu? ... Thầy lấy cái đồng hồ vàng trong túi đang giá 25p, mà cầm cho tiệm Brocanteur kế cận. Chủ Brocanteur giao cho thầy có bốn đồng. Gặp con từng ngốc thầy cũng lấy càng. Về trả xong xuôi kể đi dạo chợ nữa.

Đi gần đến nửa giờ thì đảo lại chỗ cũ nữa. Có dóm vô trong nhà hàng thấy treo khăn đủ màu, có la trực như mua hàng quên mua khăn nên có la trăm trở muốn mua hoài. Thầy cũng muốn mua luôn cho cô, nhưng khăn giá 4p, 10 mà thầy còn có 2p, mấy. Thầy ngẫm nghĩ giây lâu thì thầy giá đó thầy anh em nên nhiều hai cô chờ, còn thầy?

Thầy đi đến Brocanteur nữa, chiến này thầy giao cho chủ chốt cái nón Borsalino giá 15p, 00. Chủ giao trở lại có 2, 50 mà thôi.

Thôi cũng chịu lấy tiền bước trở lại chỗ cũ. Mua khăn rồi có ta mới hỏi thầy rằng: Nón thầy để đâu mà đi đâu trên vậy? Thầy trả lời nói rằng: Qua lại đằng kia gặp thằng em nên gởi nó cầm về, trời tối để đầu trần cho mặt đội lăm chin, bên Âu-Mỹ họ bị lạnh nên nịt cái nón trên đầu họ hoài chứ còn bên mình nóng nực đội lăm chi, để đầu trần cho mặt chớ.

Đồng hồ chợ Saigon gó 11 tiếng, cả ba lui gót trở lại nhà. Đi giọc đá, có nói với thầy rằng ở nhà có một đê đi vô nhà trước coi có anh hay không, nếu có thì ra đầu cho thầy đi, còn không thì mới thầy vô luôn đặng trò chuyện. Có nói thêm nữa rằng

Au bon marché Saigonais NGUYEN THAM 54, Rue Vialot 54, Saigon. List of clothing items and prices.

PHOTO KHÁNH-KY 54 Boulevard Bonard SAIGON. Chụp bóng và chuyên môn rọi hình lớn vừa khéo mà lại rẻ.

Lò-gạch mới hiệu DƯƠNG VINH-THẠNH. Nay tôi mới lập lò gạch tại «Càison» làng Long tuyên (Cần-thơ) làm đủ các thứ gạch.

Ngô-Việt Xuân-Thu Mới xuất bản lần đầu. Mua ở M de nơi Nhà-in Báo-Tân. 23 Đường Filippini. Bán 1. Xe hơi Citroen 10 mã lực...

QUỐC-TÊ TIẾT-KIỆM HỘI (VAN-QUỐC-TRƯ SỨC HỘI) HỒI KẾ DANH PHÁP ĐỂ HIỆP VỊ. QUẢN LÝ CỎI ĐÔNG-PHÁP 25 đường Guynemer - SAIGON.

THUỐC GIA TRUYỀN BẮT THÂM HIỆU của một người - SƯU-LÀNG ở BANQUI. Thuốc ĐAU-LẬU và GIANG-MAI (TIM-LA) thiệt hay, bất kỳ bệnh nặng hay nhẹ...

chắc bây giờ anh còn ở ngoài chợ. Thế nào thầy cũng vô động. Tới nhà, thầy ở ngoài chớ, còn hai người kéo rạo vô nhà. Thấy chờ tới 12 giờ mà không thấy ai ra đầu chi mà trong nhà thì chong đèn leo-lét mà lại không có tiếng động chi cả.

NHA IN BAO TON

23, Rue Filippini et d'Espagne

SAIGON

BUGATTI

Những kiểu xe Du-lich
Những kiểu xe Sport

Garage JEAN COMTE

34 Boulevard Norodom
SAIGON

PHẠM-HẠ-HUYỀN

Transitaire

Bảo lãnh vận-tải, làm thuế douane các hàng-hóa xuất-cảng nhập-cảng và giải lãnh đồ bagages.
Có tìm bán sỉ: giầy, giẻ, vải mùng, hàng bắc, tạp-hóa ph-áo « Vietnam », Trà hồng.
Ở xa xin gửi thư thương-nghi.
36 rue Sabourain Saigon. Téléphone : 231

MÁY XAY GẠO

Của người Đức (Allemagne) hiệu Nagel et Kaemp, là một nhà chế tạo rất có danh tiếng ở hoàn cầu
KAMPNAGEL COLONIA FILIPINA
Đaily độc-quyền cho còi Đông-Pháp
Sté Electro-Mécanique Indochinoise
Máy gạch, máy cưa, và các thứ máy cho các nhà nông
B. P. 38. - 2, rue Ohier (góc đường Charner và đường Ohier) Saigon - Téléphone: 516
Adresse télégraphique: Comindoc

GARAGE ORIENTAL

58-59-60, Quai de l'Impératrice L. Baugé

Sửa xe hơi dù kiết dù bị hỏng. Làm mới thân, lái mới chông ma-giơ, và thay dầu bôi trơn. Sửa chữa xe du lịch. Ai hỏi giá cả sửa chữa, tìm ngay có giá cả cho không.
Có trường dạy cầm tay lái xe hơi cho đến khi có bằng cấp. Làm công việc sửa chữa cần thiết để có thể sửa lấy xe hư hỏng máy. Làm cả phải chăng. Giữ gìn xe, lau dầu xe và rửa xe mỗi tuần-lần một lần, giá cả xin thương-giải.
Sửa máy xe hơi hư, hỏng cả ngày cả đêm, ngày chủ nhật và ngày lễ nữa.

Lệ-Công-Hòa công ty

62 Bd. Tông-dốc-Phương Choán
Téléphone N° 425.

Là công ty của các người thợ bạc Việt-Nam lập ra; bán đủ món đồ thủ-trang theo kim-thời của các người thợ bạc anh-tai, xỏ thủ chế ra rất đẹp mắt. Công ty có để đồ tạp-hóa (articles de bazar) và giầy đẹp Bắc-kỳ và lại còn thêm những đồ gia-bát sửa, xem qua rất hấp cho qui-vị nào thích đồ cổ-tích.
Bản Công ty còn mở rộng phần bán; qui vì hãy nghĩ rằng nếu vốn ít chừng nào thì lợi to chừng ấy. Vậy xin ai là thợ bạc Annam, ai là đồng-bào hảo tâm, xin lưu ý.
LỆ-CÔNG-HÒA
công ty cần cầu

Hiệu: **VAN-HÒA**
CHOLON
GIẤY thép nói 102

AI MUỐN DÙNG VẢI
ĐI TỐT MÀ LẠI LẠU RÁCH

TRUNG-CHAU-LU-QUAN
CANTHO
Hôtel Central

Phòng căn lo về việc thương mại

Lo về việc mua bán đất ruộng, nhà phố, vườn v.v., lo bao các việc kiện thưa đến tòa và lo bao về việc tờ giấy sao lục các tờ giấy tại tòa án và các tòa hồ. Vậy xin qui khách có đầu chỉ hoặc tranh tụng nơi tòa chỉ xin mới đến phòng và tới mà thương nghị và rồi tính cho cả. Ông khỏi tốn tiền vô ích, xin mời đến phòng vận tới tiếp rước từ tế và tới có một người giám sát viên đứng trong nhà nước và đi có giúp việc nhiều năm nơi phòng vận của các quan trọng sự nên rất hống về việc kiện thưa và lo xem xét tờ giấy rất kỹ lưỡng cho qui khách.
Xin thỉnh các ông có việc đến phòng vận tới mua bài 117 rue d'Espagne Saigon.
LBANGY
117 rue d'Espagne Saigon

N° 48

NẶNG-VI-LINH

(Dịch tiếu-thuyết tây)
Người dịch: **VO-DANH-THI**

XIII
(Tiếp theo)

Tôi bèn nghĩ thầm trong bụng rằng à là tôi nay ta cũng đi tới thăm có ta như thường, bởi vì trong lòng ta đã sẵn có cái chìa khóa cửa buồng có ta. Làm như vậy, thì chon dễ thế nào, tôi sẽ biết ngay và nếu như vậy nhứt mà tôi gặp một người đàn ông nào đó, tôi sẽ đến cho nó một tát.

Trong khi chờ đợi, tôi đi dạo trong vườn Đại-quan. Tôi ở đó trong bốn giờ đồng-hồ. Không thấy Thu-cúc. Chiều lại, tôi đi kiểm cũng hết thấy các rạp hát, bất kỳ rạp hát nào mà bình-nhị Thu-Cúc có đi coi, tôi cũng đều rúc vào. Thời thì tôi kiểm đã sáng con mắt mà không kiểm đã ở dân hết thấy.

Mười một giờ tối, tôi đi lại đường An-tinh.

Đến nơi tuy dòm qua cửa sổ nhà Thu-Cúc không trông thấy ánh đèn sáng, nhưng tôi cũng bóp chuông.

Người gác cửa hỏi tôi đi đâu.

— Đến nhà cô Thu-Cúc, tôi

nói với người ấy.

— Cô đi chưa về.
— Để tôi vào nhà ngồi chờ.
— Không có ai trong nhà hết thấy.

Bấy giờ giá như tôi cứ vô đại đi cũng được, bởi vì trong túi áo tôi đã có sẵn chìa khóa cửa buồng của Thu-Cúc, nhưng mà tôi sợ người nhà trông thấy thì nó la lên vô ích, vậy nên, tôi đành bước trở ra.

Tuy-nhiên, tôi không đi về nhà tôi, mà tôi cũng không rời con đường An-tinh được, mà tôi cũng không thể không ghé chững vào nhà Thu-Cúc được. Trong lòng tôi nó nghĩ lăm và tôi nghĩ rằng chắc thế nào tôi cũng chộ được chuyện bí-mật gì đây chứ không khỏi.

Tôi nửa đêm, một cái xe ngựa mà tôi vẫn đã có thấy nhiều lần rồi chạy tới dừng lại ở trước căn nhà số 9.

Liền thấy bà-tước G... ở trên bước xuống và sau khi biểu xe về thì bước thẳng vô nhà Thu-Cúc.

Bấy giờ trong bụng tôi mong mỗi rằng khi bà-tước vô tới cửa thì làm chi người ta cũng nói với ông ta rằng Thu-Cúc đi chơi chưa về và thế nào tôi cũng sắp thấy ông ta bước trở ra; nhưng không hề tôi chờ mãi đến bốn giờ sáng mà cũng chưa thấy ông ta trở ra.

Đã ba tuần nay tôi khổ-tâm cũng đã lăm, nhưng nếu so lại thì thật chưa lấy gì làm khổ-tâm bằng lúc này.

XIV

Đi về thì nhà, tôi khóc bù nước bù non, như một đừn con-nít. Tôi quyết rằng ở đời há người nào đã có bị gạt một lần rồi, tại át cũng phải biết rõ nỗi khổ-tâm là đương nào.

Tôi đã soi trong bụng rằng thế nào cũng phải đoạn-tuyệt sự ân-ái ấy đi mới được và tôi hết sức trông mong cho trời mau sáng lạng đi mua giầy xe mà về nhà cha tôi và em gái tôi là những người mà tôi chắc là thương yêu tôi và không bao giờ lừa gạt tôi.

Song le, đi mà không nói cho Thu-Cúc hiểu vì có gì thì tôi không muốn. Một người đàn ông, trừ có khi nào tuyệt-nhiên không còn chút luyện ái nào với người tình của mình nữa thì mới đành bỏ đi mà không thèm nói chi hết.

Tôi nghĩ đi nghĩ lại trong trí tôi không biết mấy lần bực 10 mà tôi muốn để lại cho Thu-Cúc.

Tôi nghĩ thầm rằng Thu-Cúc chúng qua cũng, à một à gái-bao như mọi à gái-bao khác; vậy mà tôi coi có ta cao giá qua rồi có ta lại nhờ coi tôi như người học trò còn ngờ nghĩ, rồi dùng một chước rất gian tiện mà lừa gạt tôi. Nghĩ thế tôi lại càng tức lăm. Tôi quyết trong bụng rằng phải bỏ con này nhưng mà đừng thêm cho nó biết rằng sự đoạn-tuyệt ấy làm cho mình phải đau đớn.

Khi cầm tờ cây viết thì tôi đau đớn tức giận ứa nước mắt, nhưng tôi cũng rằng mà viết chữ cho thiệt tôi mà viết bức thư sau này:

• Thu-Cúc em ơi!

• Qua rất mong rằng sự khó ở của em hôm qua đó sẽ không hề chi. Mười một giờ tối đêm qua, qua có ghé lại thăm em thì người ta báo qua rằng em đi chơi chưa về. Nhưng bà-tước G... thiệt là có phước hơn qua nhiều, bởi vì qua em và tôi sau qua một chập, thấy ông ấy cũng đi tới nhà em và tôi sau qua một chập, cho đến bốn giờ sáng cũng chưa thấy ra.

• Qua xin em bỏ tôi cho qua vì hôm nay qua đã làm phiền cho em đến mấy giờ đồng hồ.

• Nhưng xin em tin cho rằng những lúc mà em đã làm cho qua được hưởng sự sung sướng, đó, qua sẽ không bao giờ quên.

• Hôm nay qua cũng muốn đến thăm em, nhưng mà qua đã nhứt định phải về nhà ông già qua.

• Thôi, Thu-Cúc ơi, qua xin từ giả em, qua không được cho giàu có đồng mà yêu em như ý qua sở nguyện mà tiếc rằng cũng không đến nỗi ngược hèn mà dưng; em yêu qua như ý em sở nguyện. Thôi, thôi thì chúng ta hãy quên nhau đi, em thì quên một cái tên đối với em vẫn không kính trọng gì, còn qua thì quên một cái hạnh-phúc mà qua không thể nào hy vọng được.

• Sau lại qua xin gửi trả cái chìa khóa cho em. Cái chìa khóa này bữa trước đến nay tuy qua chưa hề dùng đến, nhưng mà qua chắc rằng nó sẽ ích-lợi cho em, nếu sau này em sẽ hay bị khóa ở trong nhà như hôm nay vậy.

• Đó, anh thầy không, tuy vậy mà cuối bức thư tôi cũng không thể nào không viết vào một câu nói mặc mỏ, thế đó biết trong lòng tôi còn quyến-luyến Thu-Cúc là đương nào.

(Còn nữa)

